

po osebni nadvladnosti nad učiteljstvom (to je gotovo, da jih ni!); ako je pa kateri med njimi tak, zaostal je za duhom časa, niti ne ume svojega poklica. Pripoznam da se dobe oblastiteljne osebe med duhovniki (to že ni res, Jaklič se je zmotil, vsaj je rekel ravno kar, da jih ni!) vendar se dobe take neznosne osebe tudi v drugih stanovih, da se jim vse klanja."

In tem ljudem se ne zjasni, ne odpro se jim oči, ušesa imajo zakapane z voskom, le jezik jih še kdaj izda, da so iz naših vrst. In kakšen halo ženó v svojem glasilu, v katerem zapišejo na vsakih 10 besed petkrat „krščanski“ in štirikrat „katoliški“. Ne vemo, kako uče ti ljudje, ko tako kriče, da mora postati šola krščanska in katoliška, na vsak način pa morajo zelo nekrščansko učiti, ko tako zahtevajo preosnove.

Mi se le čudimo dotičnikom, čemu vendar žive med tem grešnim svetom in v teh nekrščanskih šolah uče! Začemu!? Saj se da pomagati! Pojdite v različne redove!

Ophelia, pojdi v samostan! Tam se podrecajte z najbolj debelimi vrvmi in živite sami prečisti katoliški vzgoji, s pomočjo „kanarčka in brezovke“! Pa ste menda preveč posvetni, zato vam smrdi samostan! Konečno izrekamo še enkrat svoje najčistejše pomilovanje vsem, ki so že na limanicah, in vsem, ki še bodo sedli na to lovilo premetenih klerikalnih tičarjev.

K. N.

„Šola naj ne bo občinski pašnik!“

Dne 9. svečana napravili so „rakovski samci“ veselico na Rakeku. Prvotno bi se imela vršiti ta veselica v šolskih prostorih na Rakeku — ako smo prav informovani, po dovoljenji šol. vodje v sporazumljenji c. kr. okr. šol. sveta — in čisti dohodek te veselice je bil tudi namenjen revni šolski mladini, katera bi prav krvavo potrebovala podpore. Toda „samci“ so obračali, cerkniški kaplan, recte rakovski katehet je pa obrnil. V „Slovenca“ je ta gospod poslal nekakov „Poslano“, v katerem je na dolgo in široko razkladal in tolmačil razne postave, ki govore, da predsednik krajnega šolskega sveta nima nikakor na svojo pest odločevati, kako naj se vporablja šolski prostori. Dalje je trdil in dokazoval oni isti gospod katehet, koliko pohujšanja (!) utegne nastati med šolsko mladino, ako zve, da se je po noči v istih prostorih, kjer se po dnevi poučuje, pleše, kjer se „najčeste pričenja nenravnost“ ter zaključil svoje poslano s klicem: šola ostani kraj za vzgojo mladine. Čez dva dni, ako se še prav spominjamo, zagledalo je v „Slovenca“ zopet neko „Poslano“ beli dan, v katerem pa protestujejo rakovski župan in dva odbornika zoper to, da bi se šolsko poslopje, katero vzdržuje in oskrbuje občina, vporabljal za druge namene kakor za onega, za katerega je namenjeno.

Ako smo prav poučeni, je c. kr. okraj. šol. svet uničil svoje dovoljenje ter prepovedal imeti veselico v šol. prostorih.

Deputacija rakovških „samcev“ se je na to podala osebno k referentu c. kr. dež. šol. sveta, da intervenuje, a ta se je izrazil, da temu ne more nikakor dovoliti, šola ostani šola.

Zastopali smo že od nekdanj to stališče, da šola ostani šola, da naj šola ne bo „občinski pašnik“ in radi tega se popolnoma strinjamo z g. katehetom iz Cerknice in se mu še zahvaljujemo, da je spravil to pereče vprašanje

pred „forum“. Vendar opozarjamo pri tej priliki vse tovariše nadučitelje oziroma šolske voditelje na ono odredbo, katero je prejelo vrlo „okraj. učiteljsko društvo logaškega okraja“ v to svrhu od c. kr. dežel. šol. sveta za Kranjsko dne 12. sušca 1900, št. 297, glaseča se: „Der k. k. Landeschulrath hat mit dem Erlasse vom 11. März 1900, Z. 297 eröffnet, dass im Hinblick auf die Bestimmung im zweiten Absatze des § 29 der Schul- und Unterrichtsordnung vom 20. August 1870, R. G. Bl. Nr. 105 die Erlassung eines besonderen Verbotes, betreffend die Benützung von Schulräumen für einen ihrer Bestimmung zuwiderlaufenden Zweck nicht nothwendig und vorkommenden Falles es Sache der Schulleitung ist, auf die Befolgung dieser Bestimmung zu sehen und eventuell Fall für Fall Abhilfe beim k. k. Bezirksschulrath zu suchen“.

Na podlagi tega jasnega besedila imata torej edino le šolski voditelj pravico razpolagati s šolskimi prostori, nikakor pa ne predsedniki krajnih šol. svetov in ne občinski zastop. In ravno vsled tega pa pozivljemo vse šolske voditelje, da se postavijo vže enkrat na lastne noge in na ono stališče, ki jim veleva, ako imajo še kaj stanovskega ponosa v sebi, da šola bodi namenjena edino le svoje vzvišeni nalogi, vzgoji in pouku šolske mladine. Zaprite pa vrata vsem onim ljudem, ki so si prisvajali nadnaravno moč do šol in vaše veljave. Prepovejte torej v šolskih sobah vsako zborovanje, bodisi političnih ali nepolitičnih društev, istotako prepovejte v šolskih sobah tako imenovano velikonočno izpraševanje, oziroma zborovanjem raznih bratovščin, zakaj „enake pravice“ vsem. Ne bojte se zamere! Zamera gor' ali dol'!

Kakor smatramo mi cerkev za svet kraj, kjer se opravlja edino le božja služba in oznanjaj božja beseda, istotako smatramo šolo za svet kraj, kjer se čuj le vzgojevalna beseda učitelja.

Da pa ne pride med učiteljstvom in merodajnimi faktorji, ki si laste kljub jasnosti postav, še nekake nadpravice nad šolo in sploh nad vsem javnim življenjem, do kakih nepotrebnih prask, prosimo visoki c. kr. dežel. šol. svet, da izda podrobno navodilo vsem šolskim voditeljstvom, katere korporacije, oziroma osebe smejo vporablja šolske prostore v svoje namene.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Pravice v materjelnih zadevah.

Menjava s službami.

V tej zadevi govori § 34 kranjskega zakona z dne 9. sušca 1879 tako-le: „Vsled lastne želje se učitelj prestavi, če ali po redu za drugo službo prosi ali če menja za službo. Službo zamenjati dovoli po zaslišanju dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov deželni šolski svet“. Na Kranjskem je zdaj ložje s službami menjavati, ker ima učitelj z ozirom na svoja službena leta povsodi enake dohodke, naj služi kjer koli. Za preselitvene stroške se v tem slučaju šolske gosposke ne brigajo; to se morata pogovoriti tista dva sama, katera s službami menjata. Na Štajerskem je še vedno težje s službami menjati, ker so plače še vedno navezane nekoliko na službene kraje.

Premeščenje iz službenih ozirov.

Začasno nastavljene učitelje je lahko premeščevati, ker oni nimajo veliko pravice do svoje službe. Osebito sme okrajni šolski svet v svojem okraju začasno nastavljene uč. osebe premeščevati, ne da bi jim za to moral preselitvene stroške plačevati. Deželni šolski svet pa lahko še bolj do živega pride začasnim učiteljem, ker lahko mesta, katera oni zasedajo, kar definitivno oddá po nameščenji druge učiteljske osebe iz službenih ozirov, ne da bi imel dolžnost skrbeti, da se preskrbi prejšnji začasno nastavljeni osebi druga služba.

Stalno postavljene učitelje (§ 33 zakona z dne 9. sušca 1879) more predstavljati deželni šolski svet na kako drugo službo le vsled lastne želje, iz važnega službenega ozira ali disciplinarne razsodbe. Iz službenega ozira se učitelj ne sme prestaviti na učiteljsko službo z manjšo plačo. In § 35 se v tej zadevi glasi: „Kedarkoli se učitelj prestavi, če ni nič zakrivil in tudi ne prosil, kakor tudi vselej, če se rabi za pomoč, ima učitelj pravico, da se odškoduje za do kazane gotove stroške, katere je imel pri svojem potovanju in preseljevanju, iz normalnega šolskega zaklada.“ O teh stroških bomo še govorili.

Ako bi se kdo branil, odločeno službo nastopiti, je toliko, kakor bi se službi odpovedal, in to brez pravice do pokojnine (upravno sodišče od 14. listopada 1894).

Začasno in stalno nastavljenje ter nadomestovanje.

Kdor nima niti prvega (zrelostnega) niti drugega izpita (usposobljenosti), ta ne more doseči niti začasnega, še manj pa stalnega imenovanja. Tak učitelj je samo suplent, in kot tak ima samo pravico, da dobi nagrado, katera se mu odmeri po plači učiteljske službe, katero nadomestuje.

Ako je z dotično službo več kakor 900 K plače združeno, dobi 60%. Ker je pa na Kranjskem najmanj 1000 K plače, dobi torej vsak suplent najmanj 600 K nagrade.

Ako pa se porabi za nadomestovanje v počitku ali v pokoju živeč učitelj, dobi za ta čas nadomestovanja vrh svoje pokojnine 30 do 40 K mesečne remuneracije. To je določil kranjski deželni šolski svet z razglasom dne 29. aprila 1880. V tem razglasu je tudi govor o nagradah, katere dobé drugi redni učitelji za razna nadomestovanja; toda o tem bode pozneje govor.

Kdor ima prvi izpit, tega nastavijo kot začasnega učitelja in kot tak ima 800 K plače. Pravic do pokojnine in do kvinkvenij nima, niti do stanovanja. Ako je začasni voditelj, pa ima pravico do stanovanja in do opravilne doklade.

Dve leti (šolski leti, torej 21 mesecev, v mestu 20), mora biti učitelj v praktični šolski službi, da mu dovolijo drugi izpit delati za splošne ljudske šole, za meščanske šole pa še eno leto več, in sicer mora prej dostati izpit za ljudske šole.

Na splošnih ljudskih šolah imenujejo šolske gosposke, ki so dolžne to storiti*), začasnega učitelja stalno, kedar je dostal drugi izpit, na meščanskih šolah pa, kedar je dostal tretji izpit (za meščanske šole). Radi tega definitivnega nastavljenja se razpiše na Kranjskem (tudi na Štajerskem po novem zakonu) služba, ker to zakon veleva,

*) Vendar nima pravice učitelj kljub temu, da ima vse izpite, da bi se moral definitivno imenovati. Služba mora biti prej razpisana in zanjo se mora prositi (min. odlok od 26. grudnia 1879.)

toda v razpisu običajno dostavljajo, da se služba radi definitivnega imenovanja razpisuje, ker je dotična oseba izpit dostala. Da bi kdo prvo svedočbo izgubiti moral, ako si drugega izpričevala ne pridobi, te določbe ni več, kakor je bila v prvotni državni šolski postavi.

Da postane učitelj prej ko prej definitiven, zato je njegova in šolskih gospod dolžnost skrbeti, da se stvar ne zavleče brez potrebe niti en mesec ne; zakaj po naj-novejšem pravičnem zakonu pridejo učitelji po številu svojih stalnih službenih let v „štatus“. Čim višje je kdo v „štatusu“, tem večjo plačo ima, kakor svedoči novi zakon o učiteljskih dohodkih. (Ako se na Štajerskem definitivno imenovanje nekoliko zavleče, ne trpi učitelj na dohodkih toliko materijelne škode, ker mu večjo plačo dajo po zakonu že prvi mesec po prestani drugi izkušnji).

O dolžnostih učiteljev.

§ 26. Učitelj je dolžan svoj važni posel vestno opravljati, vse naredbe, kar jih zapovedujejo zakoni in ukazi, ter vsa povelja nad njim stoječih oblasti natanko izpolnjevati a šole in svoje službe ne sme napak rabiti v politično, narodno ali versko vpletanje, ter z bistrim očesom mu je paziti na vse njegovi skrbi izročene otroke.

Kjer imajo šole po več učiteljev, naj bodo složni in spoštujejo naj se med seboj, da si pridobodo javno doverje (zaupanje) ter tako pospešujejo svoje učilnice napredek in korist. V uradnih stvareh naj bodo ostali učitelji tenko pokorni šolskemu voditelju.

§ 27. Učitelju je prepovedano, učencem nakladati opravila in dela, katera se ne vjemajo s šolsko odgojo ali se nikakor ne vežejo z učnim namenom.

§ 28. Kadar učitelj kaznuje, vedno si naj bode v svesti svoje dolžnosti in pravne odgovornosti. Kaznuje naj rajši po redkem in manj.

§ 29. Učitelj naj, uku in odgojevanju na potrebo in korist, bode, kolikor more, v dogovoru z roditelji, s katerimi naj se zložno trudi. Posebno, kadar kak učenec po večkrat prestopi zapovedi, naj se z roditelji ali njih namestniki pomeni, kako bi ga bilo dalje kaznovati.

Učitelju je paziti, da je učilnično prostorje in šolsko orodje vedno snažno; a šolskih prostorov niti sam ne sme rabiti in jih drugim dajati v rabo za kako stvar, katera bi se z namenom teh prostorov ne ujemala. Vsak je sam odgovoren za vse, kar poredno pokvari. Kadar je šolsko orodje treba popraviti ali pomnožiti, naj šolski voditelj pomoči prosi od krajne učilnične oblasti, in če je tukaj ne dobođe, od okrajne šolske oblasti.

(Dalje).

D o p i s i.

Štajersko.

Iz Središča. (Odgovor g. — m — u na njegovo „Nar. pesem v šolo!“ v 7. številu „Učit. Tov.“) (Konec).

Dalje! Če niste — kakor to sami priznavate — strokovnjak v petju, ozir. v glasbi, kdo ali kaj Vam daje pravico, govoriti tako oblastno o rečeh, katerih do cela ne razumte? Kdo Vam daje pravico, da se postavljate za jeroba osebi, ki Vas za to ni prosila?*)

*) Le verjemite nam, da naš dopisnik ni imel namena Vas žaliti; on je mož, na katerega gleda s ponosom vse slovensko napredno učiteljstvo.

Uredn.